

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Francisc Iosif I.

Arad, 17 August 1915.

Cu cât aoreola Coroanei și strălucirea sceptrului unui domnitor sunt mai fermecătoare, cu atât se face mai vie dovada forțelor grămădite în sufletul popoarelor supuse...

Românii Austro-Ungariei timp de șasezeci și șapte de ani, de-a fost pace ori războiu, n'au pregetat să sporiască gloria Coroanei ce încununează fruntea încurând nonagenarului nostru monarh Francisc Iosif I-ul, n'au stat la îndoială să înmulțiască puterea sceptrului strălucitor și temerar pe care-l ține în mâinile Sale. Ei își au partea lor la strălucirea Coroanei, la puterea sceptrului, pentru că Coroana și sceptrul intruchipează energiile și aspirațiile lor.

Consecvenți acestei considerații de ordin înalt Românii Austro-Ungariei n'au încetat să se strângă în jurul tronului, fiind convinși că dându-și concursul la acțiunile pornite dela tron, se validează pe ei înșiși, în concertul popoarelor își vor avea un loc bine definit, își vor infiripa o istorie de popor viteaz și veșnic de bună credință, popor menit să străbată departe pe căile civilizației umane prin propriile calități ale sufletului lor. Fotdeauna neamul românesc al Austro-Ungariei a avut această râvnă nobilă, demnitatea aceasta națională de a se ridica numai prin sine însuși, prin vrednicia sa și nu prin mila și jertfele altora.

Când dela tronul Majestății Sale au plecat inițiative binecuvântate menite să ajute infiriparea și largirea drumurilor de civili-

zație ale neamului românesc, ca neam vrednic de destine înalte, acele inițiative au avut efecte rodnice, în sufletul românesc a prins să germineze nădejdea zilelor bune, forțele lui s'au multiplicat, zorile unui viitor bun sub gloriosul Său sceptru au început să impurpureze orizontul...

Maj. Sa Francisc Iosif I.

Datorim Majestății Sale o organizație autonomică bisericească, o oarecare situație a școlilor câțiva zeci de ani după 48 susținute prin banul negru al țaranului român, constituiri de asociații de îmbogățire materială și

culturală. Binefaceri cari nu ni se vor șterge niciodată din memorie.

Acum când Majestatea Sa monarhul Francisc Iosif I-ul poartă povara alor 85 de ani — fiind născut la 18 August 1830 — pe umerii Săi rezistenți furtunilor timpului când s'au întâmplat atâtea mari prefaceri în bătrâna Europă, ne aducem cu drag aminte de aceste inițiative dela tron și în numele celor patru milioane de Români aducem prinosul nostru de recunoștință.

Convingerea noastră istorică de cum înțelegem să servim ca razim tronului cu litere de sânge au însemnat'o timp de un an în istoria înfricoșatului războiu actual cei aproape șapte sute de mii de Români din armata Majestății Sale, toată frumusețea și vigoarea nației noastre se reflectează acolo... Viteazul dela Ivangorod a cărui faimă a străbătut peste țări zilele trecute, duce cu sine pretutindeni numele monarhului său, fiecare faptă de vitejie se încrustează într'un nou nimb de glorie pe Coroana Majestății Sale. Desigur la tron nu se va uita de acești viteji și se vor face inițiative ca în cei câțiva zeci de ani de după patruzeciopt pentru fortificarea elementului românesc al Austro-Ungariei. Pentru-că:

Cu cât aoreola Coroanei și strălucirea sceptrului unui domnitor sunt mai fascinante, cu atât se va face mai viu dovada puterii, forțelor acumulate în sufletul popoarelor supuse...

Ivangorod.

Vitejilor români din reg. Nr. 50 din Ardeal.

Sus pe coaste, de pe deal
 Plumbi de tunuri zboară;
 Regimentul din Ardeal
 Cu Ruși se măsoară.

În văzduh plumbii plesnesc,
 Cad mărunti în glie;
 Șueră glonțul rusesc,
 Rupe carne vie.

Rusul stă impresurat,
 E potop pe vale,
 Cerul s'a inourat,
 De atâta jale.

Ardelenii „mocăniți”
 Nebăgați în seamă,
 Sar ca lei învrăjbiți,
 Au piept de aramă!

Iar „bălaurul” rusesc
 Geme 'n disperare,
 Regimentul românesc
 De el frică n'are.

Românașii fac pojar,

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

N'or fi de ocară;
 Ei nu luptă înzădar
 Luptă pentru țară.

Dau năvală peste șanțuri
 Ca ieșiți din fire,
 Strică sârme, starmă lanțuri,
 Lumea să se mire!

Și potopul cel rusesc
 Miile de gloate,
 La atacul românesc
 A răsbi nu poate.

Și când soarele fu sus,
 Cerul fără nori,
 Forța rusă s'a distrus
 Ei învingători!

Voi flăcăi, viteji, eroi
 Bravi voinici din fire
 Plângând v'admirăm și noi
 Lumea să v'admire!

Voi martiri periți în lume
 — Aibă jertfa rod!
 Ați lăsat neamului nume
 La Ivangorod.

Velcean,
 sergent-major.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Istoria în miniatură.

(Din prilejul împlinirii vârstei de 12 ani a Altetei Sale Regale prințul Nicolae al României, credem potrivit să reproducem următorul interesant articol, apărut în „Flacăra” din București, cu prilejul vizitei dela Constanța în 1913.)

Iubesc copiii nu numai fiindcă sunt ca niște dragălașe jucării vii cari repetă cu o nespūsă gingașie viața în miniatură (mică). Dar îi iubesc mai ales fiindcă ei sunt, fără să-și dea seama, în mijlocul convențiilor fătarnice ce ne stăpânesc, ostașii temuți ai sincerității. Copiii poartă în suflet începutul tuturor sentimentelor omenești, fără prefăcătorie și fără scopuri ascunse. Ei fac oricând ceace noi înși-ne am face uneori dacă...; ei spun oricui ceace chiar noi am spune unora dacă... De aceea, în sburdălmiciile și nebuniile copiilor descoperim aproape totdeauna aceea temelie ca și de desubtul seriozității noastre mature. Și de aceea, adesea, fără să mărturisim, privim cu plăcere greșeli pe cari o pedagogică fătarnicie ne silește, totuși, să le pedepsim...

Gândurile acestea mi le-a deșirat întâlnirea dela Constanța. O, nu vreau să fac ironii nepotrivite. Nu știu ce s'a discutat acolo, deci nu pot să am nici o părere. De altfel, însemnătatea întâlnirilor de acest fel se desprinde din impre-

Numărul poporal pe 1/2 2 coroane

Statele balcanice în ajunul hotărârii.

România a hotărât. — Serbia și Grecia lucrează împreună. — Mari consfătuiri diplomatice în Sofia. — Statul țarului către Serbia.

Arad, 17 August.

După știrile cele mai proaspete focul războiului pare a se întinde și peste țările balcanice. Fiecare din ele socotește de sosită clipa de a satisface interesele naționale prinzând arma. Dar încă e mare taină cum își vor împlini idealurile, ce fel de alianțe de arme se vor face, cum se vor alege prietenii și dușmanii.

Zilele aceste vor aduce deplină lumină asupra raporturilor între cari se află statele balcanice față de ele înșile și față de cele două grupuri de popoare mari încăerate în războiu de mai bine anul.

Se vestește din București: Duminecă s'a ținut un consiliu (sfat) de miniștri la care au luat parte și mai mulți bărbați de stat. S'au luat măsuri de însemnătate hotărâtoare asupra ținutei foarte apropiate a României.

Foaiei mari *Vossische Zeitung* din Berlin îi trimite corespondentul său din București telegrama aceasta: Știrile că la consiliul de miniștri de mâine se va hotărâ dacă România va da voie puterilor centrale să se treacă prin ea material de muniții pentru Turcia, n'au nici un temei. În ținuta României nu se poate observa nici o schimbare.

Din orașul Salonic vine această telegramă despre o alianță de arme între Serbia și Grecia: Guvernele grecesc și sârbesc vor adresa identitic (acelaș) manifest către armată. Prim-miniștrii Pașici și Gunaris au schimb de telegrame foarte des. Ei au stabilit să meargă împreună.

Despre soarta țărișoarei Albania se anunță din Sofia: Din Durazzo (oraș care era sortit să fie capitala Albaniei) au plecat reprezentanții diplomați cari au mai rămas acolo până acum și se crede că de-acum nici vorbă nu mai poate fi de-o Albanie de sine stătătoare.

Despre ținuta Bulgariei vin aceste tele-

grame. Din Sofia: Statele balcanice încurând vor face pasul hotărâtor. Atâta e sigur că prim-ministrul Radoslavoff nu șovăiește și e ferm hotărât să nu cadă în nici o cursă pe care ar întinde-o împătrita înțelegere.

Din Rusciuk: Trimisul monarhiei la Sofia, Tarnovsky, împreună cu Mihailles trimisul Germaniei acolo s'au întâlnit eri la prim-miniștrul bulgar Radoslavoff cu care au avut sfături, până târziu seara, apoi Radoslavoff s'a prezentat regelui la care a stat mai multă vreme.

În București s'a dat din Sofia telegrama aceasta: Prim-miniștrul bulgar Radoslavoff a primit pe Geșofi, președintele partidului național, cu care a avut sfături ce au durat două ceasuri. Geșofi, fost prim-ministru, a cerut să fie convocată ședința extraordinară a Sobraniei (casa țării bulgărești).

Din Sofia se vestește: Țarul a trimis o telegramă regelui sârbesc și prințului Alexandru. După primirea telegramelor s'a întrunit îndată consiliu de coroană.

Ziua nașterii Alteței Sale Regale, prințului Nicolae al României.

Arad, 17 August.

Mâne, în 5/18 August, împlinește Alteța Sa Regală, prințul Nicolae al României anul al 12-lea al vieții lui de copil fericit. Împlinește al 12-lea din fermecătorii ani ai copilăriei lui, într'un timp când suferințele și doliul universal și-au ajuns culmea. Moștenind toate calitățile străbunilor lui, prințul Nicolae, e acela din casa domnițoare română, asupra căruia cad unanim mele simpatii și dragostea tuturor. Imbrăcată în uniformă de marinari ori de ciobănaș, fermecătoarea lui figură, zimbetul lui sărbătoresc, au cucerit toate inimile românești și într'o bună zi, când va urca tronul României, el va fi de bună-seamă cel mai iubit domnitor pe care l-au avut frații noștri. Născut pe pământ românesc, crescut între Români, în dragostea limbei românești, adormit în leagăn cu doine, sufletul lui, e sufletul Țării-Românești, iar cărțile postale ce-l întârșează în port de ciobănaș, îl întârșează par'că pe legendarul Bucur, ce trăește și va trăi în veci în poveștile dulci ale Carmen Sylvei și în sufletul tuturor celor ce iubesc poveștile și cântecul.

Mâne împlinește principele Nicolae al 12-lea din fermecătorii ani ai copilăriei lui de prinț

jurarea că, neștiindu-se nimic limpede despre ele, se poate bănui orice.

Totuș, ceva precis istoria tot a înscris în paginile ei: incidentul dintre țareviu și principele Nicolae. Acest incident mi se pare că rezună minunat, într'o drăgălașă miniatură, înțelesul nemărturisit al întâlnirii dela Constanța. Îl reamintesc în câteva cuvinte: Cum a văzut că țareviu e mic ca și el, drăgălaș ca și el, prințisorul Nicolae a început să-l gădile, să-l necăjească, să-l boxeze, până când viitorul țar a trebuit să se dea biruit, spre necazul protocolului care radea, desigur, și el de această bucurie neprevăzută în program. Și la început bănuiesc că toată lumea trebuie să fi ris, deoarece rivalitatea aceasta voioasă dintre copilași apărea în ochii diplomației ca încă un semn de simpatia firească dintre cele două case domnitoare. Dar deodată evenimentele luară o întorsătură neașteptată, gravă. Văzându-se biruit, prințisorul Nicolae, sub a cărui bluză de marinari se aprinsese sângele de ciobănaș, s'a apucat să fugărească pe țarevici. Și, sub privirile îngrijorate ale dlui Porumbaru, ministrul de externe român, l-a fugărit până au ajuns la o jucărie care i-a plăcut atât de mult încât s'a simțit ispiti să i-o ia. Și i-a stricat-o.

Această mare faptă națională a prințului Nicolae mi-a adus aminte o povestire nostimă de Courteline, intitulată: „Nasul generalului Suif”.

Într'o familie se aștepta vizita bravului general Suif. Acest viteaz militar avea toate calitățile: pantece mare, mustață bine răsucită, legiunea de onoare. Dar avea un singur cusur: îi lipsea nasul cu desăvârșire. Domnul și doamna erau foarte încântați că vor avea un oaspe atât de strălucit. O teamă însă îi neliniștea grozav: ca nu cumva ștregarul lor de copil să se agate de nasul musafirului lor. De aceea, înainte de sosirea generalului, mama a chemat pe Toto și i-a spus:

— Să știi, Toto, dacă o să spui vre-o vorbă, o singură vorbă măcar despre nasul generalului Suif, o pătești...

Generalul veni. Bucurie mare în casă. Numai copilul, în loc să ia parte la bucuria tuturor, arunca mereu priviri furioase spre nasul generalului. Dar s'a stăpânit. N'a spus nici o vorbă. S'a putut stăpâni însă numai până la cafea. Atunci, în mijlocul unei tăceri generale, el izbucni de-odată:

— Pă-i bine, mămicule, cum era să vorbesc de nasul generalului Suif, când el n'are nas de loc?!

răsfățat, născut și crescut pe pământul doinelor și al palizilor eroi dela Grivița, Plevna și Smârdan.

Ne alăturăm și noi, celor ce-l sărbătorește mâine, dorindu-i sănătate și viață îndelungată, pentru fericirea neamului românesc.

Scrisoare de pe câmpul de războiu.

Sau iscusința minunată și bărbăția Românilui.

— Scrisoare cenzurată. —

Poșta ne-a adus scrisoarea de mai la vale pe care o publicăm fără de nici o schimbare, ea vorbind mai mult și mai luminat decât orice comentariu. Observăm numai că faptele despre cari pomenește scrisoarea ce primim, la timpul său n'au fost puse în socoteala vitejilor noștri.

Publicăm această scrisoare în întregime:

— 12 August 1915.

Stimate dle redactor!

Am fericirea de-a primi și eu aici pe câmpul de luptă pretiosul dvoastre ziar, începând cu Nr. din 4 August, abonat ca dar de către fratele meu, pentru mine. Cetind în Nrii din zilele trecute despre vitejiile românești dela Ivangorod — unde s'au distins atât de brav frații noștri Ardeleni — mi s'a umplut sufletul de bucurie, căci doar le cunosc firea fraților de pretutindeni, iar mai ales în astfel de cazuri de jertfă de sine, Românul stă la primul loc.

Dle redactor! Îmi iau voie, ca să arăt și eu o faptă românească, din multele ce le-am făcut, nu cu arma, căci nu am avut onoarea ca să lucră cu arma, ci pe alte cărări. Eram în Serbia, la secțiunea lucrătorilor; prin luna Octombrie 1914. Într'o bună dimineață vine porunca să meargă 80 de feciori din secțiunea noastră ca să facă pâne. Să se anunțe brutarii! Dar cine era brutar? Ferește Doamne! Nu-i nimeni? Nu-i! Apoi tu Ioane, și tu Petre, și tu Ghiță, tu, tu, tu... 80 de feciori, cari au fost numiți de către dnii ofiteri.. Sacul în spate și la drum băiete! Credeam că noi vom trece Sava, dar o apucărăm către linia de foc.

Am mers în un sat vecin Sevarice, acolo era comanda brigadei. Aici a și fost căutat locul pentru de lucrat pâne: o casă spartă și o curte fără gard. Acesta era locul hotărât. Cuptoare de copt și celelalte instrumente, ca în drumul mare. Știi feciori să faceți cuptor pentru copt? Alt ponoslu. Nici una, nici alta. D'apoi c'un gând că, Românul ce voiește și face, răspundem: „Vom face!”

Lăsăm bagajele jos și ne apucăm de lucru. Ne-am măsurat locul pentru 8 cuptoare mari. „Băieți: arătați ce poate Românul!” — strigă sergentul nostru, când deodată se auzi un tu-

Cam așa am impresia că s'au petrecut lucrurile și cu vizita dela Constanța. Înainte de a sosi în alții oaspeți, îmi închipui că suveranul trebuie să fi chemat pe prințul Nicolae și să-i fi spus:

— Nicolae dragă, mâine vine la tine țareviu... E un copil mic și drăguț, ca și tine... Să bagi de seamă însă că el are o jucărie care-o să-ți placă mult ție, o jucărie cum ai avut și tu odată... Să știi dacă o să spui o vorbă măcar, o singură vorbă despre jucăria aia o pătești și tu, o pățim și noi...

Prințisorul a făgăduit, dar, ca o dovadă nouă că copiii sunt aceiași în oricare familie, Nicolae a făcut întocmai ca Toto.

Nu știu ce-o fi răspuns vinovatul prinț mai târziu, când luminile serbărilor s'au stins și când Unchiul l-o fi întrebat supărat:

— De ce-ai stricat, Nicolae, jucăria țareviuului?

Dacă aș fi fost p'acolo, ascuns în vre-un colțisor, i-aș fi șoptit să spuie:

— Fiindcă jucăria asta trebuia să fie a mea, Unchiule!

P. Locusteanu.

net afund, cu vâjâit tras după el, care era îndreptat chiar în direcția noastră, dar având distanța prea mare, a trecut peste noi și s'a afundat în pământ. Ne-a ochit Sârbul, fire-ar al dracului, spuneam noi, au tras una, două, nu știu câte, dar toate au dat greș.

Noi lucrăm mai departe: unii s'au dus în sat, ca să adune instrumentele de lipsă, fără nici o trăsură, ci numai cu brațele am adunat tot materialul de lipsă, case întregi dela vecini, le-am tras pe rol, în curtea noastră, nedesfăcute, pentru hambare de pâne, și făină. Lucram la cuptoare, pe cari le-am zidit cu boltă deasupra, și de desubt pardosite cu cărămidă, lucru solid.

In toată ziua ne cerceta domnul general și ne admira zicând: „Alles Profesionisten”, căci noi lucrăm cu zor: unii zideau cuptoarele, alții lucrau la troci pentru aluat, alții făceau lopeți pentru aruncat pânea în cutor, unii așezau casele adunate la locul lor, și le acopereau. Tot omul își avea meseria lui, ca și când cu ea 'n mână s'ar fi crescut. Toți ofițerii cari ne-au cercetat ne admirau. 80 de feciori am fost, cu tot cu cei 4 subofițeri, toți Români, economi de pământ, fără nici o profesiune. Neavând nici o trăsură măcar și totuși în 10 zile am gătat toate lucrările. Măcar că în toată ziua ne trimitea vecinul plocoane. Chiar lucrând pe vârful coșului (hornului) celui mare, trimitea cuscu Petru un raios de granat, care când ajunse deasupra capetelor noastre, îi strigă: Stai! sburlitule! Stai, ce fugi? Să arunc brațul pe tine!

Așa am lucrat 10 zile prin gloante, am făcut 8 cuptoare mari, cu diametrul de 80 pâni, unu, acoperite cu șopron de cărămidă, coșurile (hornurile) trase prin pământ și scoase toate în un coș (horn) mare ca la fabrică, 2 hambare pentru pâne, 1 pentru făină, lucrătoare, apoi 4 troci mari scobite din lemn întreg pentru dospirea aluatului, scânduri, lopeți, drugi, cântare pentru pâne cu datul și firma brutăriei și curtea toată îngrădită cu palanc (scânduri).

Toate aceste lucrări au fost gata în 10 zile.

Când a fost totul gata, a fost un lucru de minune, ceea ce dovedește drapelul nostru primit dela comanda corpului de armată având inscripția scrisă în nemțește și ungurește:

„Prima fabrică de pâne austro-ungară în Serbia”.

Când am pus fabrica în lucrare, făceam pâne s'o mânănci cu ochii. Dar lucrăm numai noaptea, ca să nu se vadă fumul, iar ziua mai ferbeam câte un căzan de rachiu, ca închinând, să mai uităm cele năcazuri, apoi câte un gărlan (purcel) tânăr grăsuliu în frigare. Când ospățul era la culme, ne mai aminteam de viața din zilele de pace, de petrecerile de dans cu atâtea fetițe dragi, cari acum cu ocaziunea războiului au rămas orfane de iubii lor.

Când a fost gata fabrica, 30 dintre ai noștri s'au dus la moară în comuna *Pricinovați*. Acolo au găsit o moară la care era și un locomotiv, dar toate lucrurile deșirate, ca în războiu. Ai noștri le-au alcătuit toate la loc, în loc de curele au cusut pânză tare, au dat foc la locomotiv, și — fă făină copile! 30 oameni făceau făină, iar 50 la pâne. Așa am lucrat 4 săptămâni aici.

Cu astfel de fapte se știe distinge Românul și când el nu-i chemat să lupte cu arma.

Petru Purecu,
acum pe câmpul de luptă de nord, de naștere
din comuna Ticvanul-mare.

Aviz către abonații restanțieri.

Rugăm cu stăruință pe toți acei abonați a căror abonament le-a expirat deja, și cari din acest prilej au primit avizul nostru dimpreună cu mandatul postal, — să binevoiască a și-l achita fără întârziere, trimițându-ne abonamentul pe sem. II sau cvartalul III a. c.

Celor ce nu vor să fie seamă de desele noastre rugăminți, le vom sista expediarea, începând cu proximalul Nr.

ADMINISTRAȚIA ZIARULUI.

Știri din România.

Cetim în „Vittorul”:

In ce privește concentrările, adresându-ne biuroului de informațiuni din ministerul de războiu, ni s'au dat următoarele lămuriri:

— „Scutiții, reformații și dispensații găsiți neapți pentru serviciul militar la revizuirea ce s'a făcut, nu sunt chemați la concentrare; cei găsiți apți se vor prezenta numai în urma ordinelor de chemare individuale”.

— D. Dr. Anghelescu, ministrul lucrărilor publice, a plecat la Burdujeni și Palanca, spre a se încredința asupra modului cum se execută nouile măsuri luate la aceste puncte de frontieră pentru transporturile de cereale.

— Guvernul român a hotărât să dea o gratificație corpului de pompieri din Constantinopol care a scăpat palatul legațiunii române, cu prilejul incendiului dela Fundukli.

— D. M. Ferekide, președintele Camerei, se află la Constanța, unde va mai rămânea încă și în cursul lunii August. Vilegiatura pe malul mării pare a fi făcut mult bine sănătății dlui M. Ferekide. Dsa se află instalat la marele hotel Constanța-Palace.

— D. Marghiloman a primit vizita lui Sir V. Chirol, trimis în misiune oficioasă de Sir Eduard Grey și a cărui sosire în București, a fost semnalată. Sir Chirol a plecat la Sofia.

— D. comandant Prodan, atașat militar al României la Petrograd, a plecat pentru a-și relua postul.

„Devotamentul Românilor de peste munți”.

Ziarul guvernamental „L'Independance Roumaine” din București, publică sub acest titlu următorul articol:

„La Ivangorod ca și în multe alte ocazii vitejia Românilor din Ardeal a făcut minuni. Sub o ploaie de mitraliere reg. 50 de infanterie compus aproape numai din Români a luat cu mare curaj o serie de tranșee din cele mai bine fortificate.

Acesta este fără îndoială un glorios fapt de arme, dar din cele câteva mii de oameni cari l'au săvârșit câți au mai rămas în viață? Se zice că acel regiment a fost decimat.

Faptele de arme săvârșite de către frații noștri de peste munți sunt admirabile și laudate de către ziarele austro-ung. Această satisfacție o plătesc ei cam prea scump.

De altfel ei nu se târguiesc. Ei plătesc cu ființa lor, cu viața lor, dar plătesc ce? Pentru ce merg ei în fiecare zi să infrunte moartea, pentru ce atâtea morminte românești acopăr câmpiile de luptă? Pentru că ei au jurat să fie credincioși drapelului sub care servesc și mor astăzi apărându-l. Nu există alt motiv. Ei nu plătesc datorii de recunoștință, sfertările lor și devotamentul lor nu sunt interesate și cu toate astea ei se bat cu o minunată bravură. Ei fac o chestie de onoare din a-și arăta devotamentul și sinceritatea. Dacă se gândeste cineva la ceea ce au pățit ei până ieri, s'ar putea zice, că consăngenii noștri s'au răsunat în mod admirabil și strălucit. Anumite victorii austro-ung. au fost obținute mai ales cu sânge românesc, așa se zice. Dar celelalte naționalități din Austro-Ungaria plătesc de asemenea tributul lor de credință imperiului, cu toate că în proporții poate mai mici.

Războiul urmează cu nenumăratele lui peripeții. Fiecare zi ce trece vede căzând numeroși conaționali de-ai noștri, fără preget la osteneală, fără încetare tot înainte.

În orice caz ei nu se vor fi luptat și murit ca să-și făurească lanțuri noi. Aceasta ar fi prea nedrept ca să fie cu puțință”.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 16 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: În regiunea la apus de Bug, urmărirea Rușilor înaintază repede. Fortele austro-ungare, oari înaintază în centrul armatelor aliate se țin în urma dușmanului ce se retrage la apus de Biala peste Klikawka. Diviziile din armata arhiducelui Iosif Ferdinand au ajuns ieri seara, luptând mereu, în regiunea la miazăzi și miazăzi-apus dela Biala, iar noaptea au bătut pod peste Krzna și azi dimineață au trecut râul. Ariergardele dușmane, unde ni s'au întors în față, le-am atacat și le-am bătut. Trupele generalului Kövess l-au alungat pe dușman peste cursul de sus al râului Klikawka. În regiunea Bialei și în direcția spre Brest-Litovsk se văd întinse mase de foc. La Wladimir-Wolynskij, pe țărmul drept al Bugului ne-am întărit în mai multe locuri. Aci și în Galiția de răsărit situația e neschimbată.

Pe frontul italian: Pe frontul din Tirol, artileria grea a dușmanului, după o liniște mai lungă, a deschis iarăși focul împotriva forturilor noastre, mai cu seamă împotriva acelor forturi, cari se găsesc la pasul Tonale și pe platourile dela Lavarone și Folgaria. Atacurile întreprinse de infanteria italiană pe șoseaua dela Tonale, împotriva pozițiunii Popena (la miazăzi dela Schludembach) și în regiunea Dreizinzen, le-am respins. Tot așa au dat greș atacurile înnoite de dușman pe frontul din regiunea litoralului în regiunea la miazăzi de Krn, precum și asalturile împotriva părții ieșite a platoului Doberdo.

Budapesta, 16 August. — Se comunică dela comandamentul suprem al marinei de război:

Unul dintre hidroplanele noastre au aruncat în 15 August, după amiază, bombe asupra celor 4 forturi de pe țărm dela Venezia, cari afară de una au explodat toate în interiorul forturilor. Aviatorul nostru a fost urmărit de 5 aviatori dușmani până aproape de litoralul istriean, de unde au trebuit să se întoarcă îndărăpt fără nici un rezultat. Hidroplanul nostru, cu toate că vasele și forturile dușmane au puscat cu înversunare asupra lui, s'a întors neatins. După comunicatul oficial rusesc, submarinul nostru „U III” a fost scufundat în partea de miazăzi a Mării Adriatice, în 12 August. Al doilea ofițer și 14 soldați de marină ai submarinului au fost salvați și făcuți prizonieri.

Berlin, 16 August. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: La miază-noapte dela Ammerswiler (la miazănoapte-răsărit dela Damerskirch) un atac parțial al Francezilor s'a prăbușit în fața pozițiilor noastre.

Pe frontul oriental: Grupul maresăului Hindenburg: Cu prilejul altor atacuri succese, întreprinse împotriva pozițiilor înaintate la Kowno, am făcut prizonieri ieri, 1230 Ruși, printre cari 7 ofițeri. Ruperea pozițiilor rusești, întrodusă prin o reușită trecere peste Nurzec, a succes deplin. Dușmanul cedează presiunii pornită din locul unde a fost spart frontul și se retrag din întreg frontul. Trupele noastre de urmărire au ajuns la o înălțime cu Bransk. Peste 5 mii prizonieri au căzut prizonieri în mâinile noastre. La Nowogeorgiewsk s'am aruncat pe apă apărători mai aproape de braul de forturi.

Grupul prințului de Bavaria, Leopold: Aripa stângă a acestui grup a forțat la apus de Drohysin trecerea peste Bug. Centrul și aripa dreaptă cari au trecut ieri prin Lasice și Mindzyrceze și sectoarele Terena și Lukowska (între Drohysin și Biala) au întâmpinat o nouă rezistență, care a fost înfrântă la răsărit de Lesice prin atacul landwehrului silezian. Îl urmărim pe dușman.

Grupul maresăului Mackensen: Urmărirea continuă. Am trecut de Biala și Slamatyzeze. La răsărit de Vlodava, trupele noastre stau pe țărmul de răsărit.

Problema strategică pe frontul răsăritean.

Roma. — Corespondentul din Varșovia al ziarului „Times” telegrafiază că situația pe frontul oriental atârână de acum de desfășurarea acțiunii pe Narew, cu toate că condițiunile războiului au suferit în câteva zile o schimbare așa de repede, încât punctul hotărâtor al luptei

ar putea să fie și altul. Ceeace e sigur însă este că vom avea o deslegare a acestei probleme strategice în câteva zile.

O întrevedere între primul-ministru bulgar și șefii opoziției.

Sofia. — Șefii partidelor de opoziție au cerut, fiecare aparte, o întrevedere cu președintele consiliului în scop de a se informa despre situația creată de ultimile demersuri ale împătritei înțelegeri în Balcani.

D. Radoslavoff a primit aceste cereri. (Agenția bulgară.)

Tratat de arbitraj între Argentina, Brazilia și Chili.

Roma. — Se telegrafiază din Buenos-Ayres că tratatul de arbitraj între Argentina, Brazilia și Chile a fost semnat de guvernele Statelor respective. Acest tratat conține șapte articole prin care se întărește voința celor trei state de a se îndepărta orice publicitate a unui conflict, confirmând ideea de pace și concordie. Statele sus pomenite s'au înțeles asupra unei linii de conduită, ce o vor adopta spre a înlesni rezolvarea pe cale prietenească a chestiunilor supuse arbitrajului.

Arhiducele Iosif Ferdinand despre rezistența Rușilor.

Viena. — Corespondentul ziarului vienez „Neues Wiener Journal” a fost primit la arhiducele Iosif Ferdinand, comandantul armatei a 4-a, care i-a declarat următoarele:

„Lupta noastră e încă tot grea. Rușii sunt fără de seamă viguroși, mai cu seamă siberienii, cu cari stă în față armata mea. Deabia-i scoatem din pozițiunile lor, ei se retrag în pozițiuni bine întărite.

Arhiducele a lăudat trupele sale, cari înving orice piedecă.

Contele Tisza a avut noi tratative cu Românii (?)

București. — Ziarul guvernamental „Dreptatea” din București în Nr.-ul său de Vineri, 31 Iulie v., publică o telegramă din Arad, care vestește că din cercurile oficiale ale partidului național român s'ar confirma svonul că primul ministru ungar contele St. Tisza a făcut noi propuneri dlui Dr. Teodor Mihali, președintele comitetului național, cu privire la privilegiile ce sunt pe cale a se acorda Românilor din Ardeal. D. Mihali, după ce a avut o constătuire cu toți membrii comitetului național, a răspuns că propunerile nu sunt nici suficiente și nici indeșt de asigurătoare.

(Această știre nu ni s'a confirmat din nici o parte. O dăm și noi ca titlu de curiozitate. — N. Rom.)

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 August 1915.

„SĂRBĂTOAREA MORTII”. Sub acest titlu a apărut azi în tipografia „Concordia” din Arad un volum de versuri, inspirate de războiul actual, datorite colaboratorului nostru A. Cotruș. Volumul costă 1.50 cor. plus porto 12 fileri și se poate comanda deocamdată, la administrația ziarului „Românul” Arad.

Studentul universitar George cavalier de Flondor, cadet în regimentul 14 de dragoni, cel mai tânăr fecior al distinsului nostru compozist, fu decorat pe câmpul de luptă din Polonia cu marea medalie de argint pentru vitejie.

Limba română în gimnaziul de stat din Caransebeș. Precum în anul trecut școlar 1914/15 așa și pentru anul viitor 1915/16 ministrul cultelor a permis ca în mod excepțional să propună limba română în gimnaziul superior d. Dr. Cornel Cornean, protodiacon și secretar konzistorial, iar în gimnaziul inferior d. George Popa, cand. de preot și exactor konzistorial, în locul profesorului d. M. Dugarin, plecat în război. Ar fi bine, ca și în alte locuri să se pue pond pe propunerea limbii române. (F. Diec.)

„Gazeta pentru câmp” (retipărire din „foaia militară Streffleur”) scoasă de ministerul de război pentru ofițerii și soldații noștri din

câmp, în limba germană, română și în alte cinci limbi ale monarhiei, se poate vinde de acuma și persoanelor private. „Gazeta pentru câmp” aduce descrieri populare ale situației politice și militare, considerațiuni economice, povestiri și descrieri de fapte vitejești mai de seamă, știri din patrie, o înșirare pe scurt a tuturor evenimentelor importante din lume s. a. Mai multe schițe de hărți ilustrează textul. „Gazeta pentru câmp” e un dar binevenit pentru soldații noștri și o aducere aminte de timpul mare în care trăim. Ea apare odată pe săptămână, cuprinde 24—32 pagini și costă 2 cor. 50 de bani pe cvartal; ea se poate căpăta din librăria L. W. Seidel, Wien I. Graben 29.

Ducele de Monteforte, însărcinat de afaceri al Persiei în România și Bulgaria, se află în acest moment la Sofia, unde a fost primit în audiență de d. Radoslavow, președintele de consiliu.

Avansare. D. Dr. Alexandru Popa, medic practicant în Bistrița, pentru prestațiunile sale exemplare în tratarea conștiențioasă și umană a răniților veniți din război în spitalul militar de rezervă din numitul oraș, a fost avansat medic de regiment, apoi de comandant al spitalului și de șef sanitar al garnizoanei.

Felicitările noastre.

Aradul a dăruit pentru armată 66 mii chilogramme de metal. Dăruirile de metal făcute pentru armata de locuitorii Aradului, la apelul comandei pieței militare din localitate, se urcă la 66 mii chilogramme adică 6 și jumătate vagoane. Această enormă cantitate de metal a fost adunată în decurs de două săptămâni.

Comanda pieței militare exprimă pe aceasta cale mulțămintă publicului orașului pentru materialul dăruit și presei pentru sprijinul dat în acest scop.

Primul serviciu dumnezeesc în limba română în spitalul din carantina din Arad, instalat în cazarma de honvezi, s'a oficiat Duminecă în 15 l. c. în curtea spațioasă a spitalului.

Acesta este cel mai mare spital din Arad, căci cuprinde peste 1000 paturi. Conducerea acestuia a fost încredințată din partea prezidiului „Crucei Roșii” și a serviciului sanitar, dnei Maria Dr. Botiș. Ostenelele depuse și rezultatele realizate în interesul cauzei de către dna M. Dr. Botiș, care, se știe, conduce și spitalul „Fabrica industriei de fer” sunt cunoscute.

Meritul principal al dnei M. Dr. Botiș este fără îndoială modul d-sale de tratare față de bieții răniți și bolnavi, cari, fără deosebire de limbă și lege, privesc în ea pe „mama lor”. Pentru a-i face să uite suferințele, la anumite intervale aranjează producțiuni și prelegeri, când li se cântă și cetește în diferite limbi.

Tot d-sa a inițiat și celebrarea serviciului dumnezeesc în limba română, serviciu ascultat cu multă evlavie de Români aduși de soarte de prin diferite părți, chiar și din Basarabia, uitând cu toții pe un moment necazurile pricinuite de flagelul ce ne-a ajuns.

Sfânta liturghie a fost celebrată de preotul militar d. N. Bortos și diaconul N. Cioara, iar strana a fost ținută de dnii învățători Dimitrie Olariu, Traian Givulescu și N. Lugojan.

Sufletele nobile produc fapte nobile, cari se laudă de sine! — Trecătorul.

Dirijabil italian căzut în mare. Agenția Stefani din Roma anunță: Într'una din nopțile trecute unul din baloanele noastre cu cârmă a aruncat mai multe bombe asupra orașului Pola, unde astfel de operațiuni de acest fel au mai dat rezultate multumitoare. (?) Pentru motive necunoscute (?) încă, acest balon cu cârmă a căzut în mare; echipajul lui compus din trei ofițeri și 3 oameni a fost salvat dar făcut prizonier.

Sârbiilor larăș au bombardat Panciova. Orașul Panciova, a avut să sufere în zilele trecute, a treia oară din partea artileriei sârbești. După cum se anunță în 12 c. după ameazi la orele 2 și 30-minute o detonație puternică a alarmat întreg orașul. Artileria sârbească deschisese focul asupra orașului, pușcând cu granate de 15 cm. diametru. Sârbiilor au dat la scurte intervale, 18 pușcături. Locul de nimerire a 13 granațe nu s'a putut constata. Două granațe nimeriseră în o cârciumă, făcând ravagii, încât edificiul amenință să se prăbușească. Politia a luat îndată

măsuri pentru proptirea edificiului. Un granat căzând pe edificiul unei prăvălii mai mici a spart coperișul și a omorât pe femeia de 65 ani, Catalina Grubanow care se găsea în curte.

Un alt granat a distrus perețele despărțitor dintre două edificii și a sfârcat în bucăți pe ucenicul de bărbier de 15 ani, Marton Brodbeck și pe fetița din Doloave, tot de 15 ani. Mișca Seculici. Mai multe persoane au fost ușor rănite. Alte 9 persoane au fost mai mult sau mai puțin grav rănite.

Curând după deschiderea focului din partea artileriei sârbești au răspuns bateriile noastre reducând la tăcere tunurile sârbești.

Pe la orele 4 și 30 minute tunurile sârbești au început din nou să urle, dar obuzele au căzut afară din oraș.

Locuitorii au dovedit în întreg timpul bombardării o atitudine calmă. Ei s'au retras în subterane.

Scufundarea cuirasatului turc „Barbarosa”. Se anunță din Constantinopol: Un vas submarin dușman a scufundat cuirasatul nostru „Frederic Barbarosa”; o bună parte din echipaj a fost salvat (mântuit). Pierderea acestui cuirasat nu ne va mișca prea mult; proporția e acum de 1 cuirasat turc pierdut pentru 10 ale dușmanului. Unitățile cari ne mai rămân vor arăta aceeași activitate și echipajele același patriotism cald și vor ști să pricinuiască prin destoinicia și spiritul lor de jertfă, aceleași pierderi dușmanului, cum au făcut până acum camarazii lor.

Ultima oră.

BREST-LITOVSK AMENINTAT.

Budapesta. — Se anunță dela cartierul pressei: După evacuarea Cholmului Rușii n'au așteptat în pozițiunile construite artistic pe linia Ucherca. Aceste poziții au fost făcute cu prizonieri de război din Ungaria de nord. Cele mai bune trupe ale lor, între ele și trupe de gardă, apărau aceste poziții. Artileria noastră a nimicit aproape cu totul trupele de gardă.

Acum Rușii s'au retras spre Wlodawa și pe înălțimile dela Rozanca au încercat nouă rezistență. Forțele lor de defensivă însă sunt slabe și nu pot fi efective.

Rușii sunt în retragere pe toată linia spre Brest-Litovsk, iar noi îi urmărim neinterupt. Luptele cele mai apropiate se vor da la tranșeele din fața Brest-Litovsk-ului. Ne-am apropiat la o depărtare abia de 40 klm. de Brest-Litovsk.

ROMÂNIA ÎNAINTEA MOMENTULUI DECISIV.

München. — „Neuste Nachrichten” scrie: România stă înaintea momentului decisiv. Politicianii ei, au primit destul de rece demersul antantel.

Din București se anunță: Regele României, întrerupându-și vilegiatura s'a întors pe neașteptate la București. Regele Ferdinand a primit ieri în audiență mai lungă pe primul ministru Brătianu și pe ministrul de externe,

TRUPELE ANTANTEI AU OCUPAT DOUĂ INSULE GRECEȘTI.

Athena. — După știrile gazetelor, Englezii la Chios, iar Francezii la Samos au debarcat 70 mii soldați.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

SE PRIMESC

îndată 2 ucenici absolvenți de 1—2 cl. gimn., reale etc. în prăvălia mea mixtă.

A se adresa direct subscrisului

CORIOLAN PETROVICIU,
(Pe 2484—3) comerciant, Zám

ANUNT.

O văduvă de învățător de etate mijlocie, dintr'un mic orașel, de familie bună, serioasă și de casă, dorește a merge ca economă la un preot de aceeași etate. Ofertele a se trimite la administrația „Românul”. (L1 2492—1)